

महात्मा गांधी राष्ट्रीय ग्रामीण रोजगार हमी योजना

महात्मा गांधी नरेगा 2008 पासुन संपुर्ण महाराष्ट्रात सुरु आहे.

□ योजनेची वैशिष्ट्ये -

18 वर्षावरील प्रोढ व्यक्तींना वर्षभर अकुशल रोजगाराची हमी

□ मजुरांची नोंदणी व जॉबकार्ड -

- रोजगार मिळविण्याकरिता जॉबकार्ड आवश्यक
- जॉबकार्डसाठी ग्रामपंचायतीकडे अर्ज करणे आवश्यक
- 15 दिवसांत विनामुल्य जॉबकार्ड मिळणार
- प्रत्येक कुटुंबाला एक प्रत ग्रामपंचायतीमध्ये व एक प्रत कुटुंबाकडे

□ कामाची मागणी व अर्ज -

- रोजगार आवश्यक असणाऱ्या नोंदणीकृत व्यक्तीने वेळोवेळी नमुना क्रमांक 4 मध्ये अर्ज करणे आवश्यक
- नमुना क्रमांक 4 मध्ये अर्ज केल्यानंतर ग्रामपंचायतीने पोच पावती देणे आवश्यक
- नमुना क्रमांक 4 ग्रामपंचायत कार्यालयामध्ये मिळतील
- रोजगाराची मागणी नोंदणीकृत व्यक्ती किंवा समुह नमुना 4 मध्ये करू शकतो
- मागणी केल्यानंतर मजुराला 15 दिवसांत ग्रामपंचायतीने रोजगार पुरविणे आवश्यक अन्यथा बेरोजगार भत्ता मिळेल
- मजुराने किमान 07 दिवस सलग काम करणे आवश्यक
- कामाच्या मागणी बाबत ग्रामपंचायतीने गटविकास अधिकारी यांना तत्काळ कळवावे
- गावापासून 5 कि.मी. परिसरात रोजगार उपलब्ध केला जाईल अन्यथा जास्त अंतराकरिता प्रवास खर्चाची तरतुद

□ मजुरीचे दर -

- स्त्री व पुरुष मजुरांना केंद्रशासनाद्वारे दरवर्षी निर्धारित केलेल्या समान दराने मजुरी
- केलेल्या कामाच्या प्रमाणात (मोजमापानुसार) मजुरीची निश्चिती
- सद्यस्थितीत र.रु.256/- इतका मजुरीचा दर आहे.

□ सोयी व सुविधा -

- रोजगाराच्या जागी पिण्याची पाणी, प्रथमोपचार , लहान मुलांची देखभाल याकरिता मुलभूत सुविधा उपलब्ध
- बँकद्वारे अथवा पोस्टामार्फत मजुरीचे प्रदान

□ कामाची निवड -

- ग्रामसभा अथवा ग्रामपंचायतीने कामांची शिफारस करावी तसेच हाती घ्यावयाच्या कामांचा प्राधान्यक्रम ठरवावा
- योजनेअंतर्गत सामुहिक तथा वैयक्तिक लाभाची कामे,कायमस्वरूपी मालमत्ता निर्माण करणे हे योजनेचे वैशिष्ट्य
- सार्वजनिक अथवा वैयक्तिक लाभार्थ्यांच्या कामातील कुशल कामे ग्रामपंचायती मार्फत करावी
- जुनी कामे पूर्ण करूनच नवीन कामे हाती घेणे आवश्यक
- एकूण कामांपैकी किमान 50% कामे ग्रामपंचायतीमार्फत उर्वरीत कामे इतर यंत्रणांमार्फत मजुरांची कामाची मागणी व मागणीनुसार कामे पुरविणे यांची सांगड घालण्यासाठी दरवर्षी लेबर बजेट तयार करणे आवश्यक
- अकुशल-कुशल प्रमाण ग्रामपंचायत स्तरावर व यंत्रणेच्या कामांसाठी तालुका स्तरावर 60:40 राखणे
- कंत्राटदार नेमण्यास व यंत्र वापरण्यावर बंदी

□ ग्रामरोजगार सेवक -

- योजनेच्या अंमलबजावणीत ग्रामसेवक यांना मदत करण्यासाठी ग्रामपंचायतीद्वारे ग्रामरोजगार सेवकांची नियुक्ती
- कागदपत्रे सांभाळणे व दैनंदिन उपस्थितीची नोंद घेणे ही ग्राम रोजगार सेवकांची जबाबदारी
- ग्रामरोजगार सेवकांचे मानधन ग्रामपंचायतीमार्फत बँक खात्यावर जमा होणार

□ पारदर्शकता -

- झालेल्या सर्व कामांचा तपशील व खर्च यांची माहिती ग्रामसभेला देण्यात येणार
- कामाच्या ठिकाणी कामाचे फलक लावणे आवश्यक
- मजुरांची हजेरीपट सर्वांना माहितीसाठी उपलब्ध असणार
- झालेल्या कामांचे सामाजिक अंकेक्षण

□ नवीन उपक्रम -

- पंधरवड्यात ग्रामरोजगार दिनाचे आयोजन
- माहिती व तक्रार निवारणासाठी हेल्पलाईन सुरु(1800223839)
- 53030 क्रमांक वर सशुल्क SMS
- तक्रार निवारण प्राधिकारी (ombudsman) चे सक्षमीकरण
- राज्य गुणवत्ता व्यवस्थापन निरीक्षक (State Quality Monitor) ची नियुक्ती
- आधुनिक तंत्रज्ञानाचा वापर
- राज्यभरात ई-मस्टर लागू
- आधारमार्फत नरेगाची मजुरी अदा
- इलेक्ट्रॉनिक निधी व्यवस्थापन प्रणालीची (EFMS) सुरुवात
- मजुरांना मजुरी प्रदानाची वेतन चिठ्ठी (Payslip) मिळणार

□ योजनेअंतर्गत अनुज्ञेय कामे -

□ जलसंधारण व जलसंवर्धन कामे -

- माती नाला बांध, सिमेंट नाला बांध, ढाळीचे बांध(ग्रेडेबंडिंग), कंपार्टमेंट बांध, गॅबियन बंधारा, वनराई बंधारा, सलग समतल चर, ट्रेंच कम माउंट व तत्सम कामे

□ जलसिंचनाची कामे -

- तलाव व कालव्यातील गाळ काठणे/सफाई,अस्तरीकरण व नुतनीकरण, मातीचे कालवे, नदी नाल्यांचे पुनरुज्जीवन
- दुष्काळ प्रतिबंधक कामे (वनीकरण व वृक्ष लागवडीसह) -
- पंडिक (गायान) जमिनीवर वृक्ष लागवड व वैरण विकास योजना, रोपवाटीका, रस्त्याच्या दुतर्फा वृक्ष लागवड, वृक्ष संगोपन

□ रस्ते -

- गावातील बारमाही रस्ते,जोडरस्ते,स्मशानभूमी / पाणीपुरवठा विहिरीकडे जाणारे सिमेंट कांक्रीट / पेवर ब्लॉक्स वापरून केलेले रस्ते

□ वैयक्तिक लाभाची कामे -

- अनुसुचित जाती, अनुसुचित जमाती, दारिद्र्य रेषेखाली भुसुधार योजनेतील इंदिरा आवास योजनेचे लाभार्थी व वन अधिकार अधिनियमानुसार प्राप्त वन निवासी यांचेकरिता सिंचन विहीरी, शेत तळे, फळबाग, भुसुधारणा इ.वैयक्तिक लाभाची कामे

□ सर्व जिल्ह्यात गावपातळीवर -

- खेळाची मैदाने तयार करणे

□ कृषी विषयक कामे -

- नॅडेप कॅंपोस्टिंग , गांडुळ खत तयार करणे (Vermi Composting) जैविक खते (Liquid Bio-manures)

□ पशुधन विषयक कामे -

- ककड पालनासाठी शेड , शेळ्या-बकऱ्यासाठी शेड, कोबा करणे (Construction of Pucca floor), युरीन टॅंक , चारा साठवण्याची व्यवस्था , अड्डोला-पुरक पशुखाध्य देण्याची व्यवस्था

□ मत्स्यव्यवसाय विषयक कामे -

- सार्वजनिक जमिनीवर हंगामी साचणाऱ्या पाण्यातील मत्स्यव्यवसाय

□ ग्रामीण क्षेत्रात पिण्याच्या पाण्यासंबंधीची कामे -

- पिण्याच्या पाण्यासाठी साठवण खड्डे (Soak Pits)

□ ग्रामीण स्वच्छतेची कामे -

- वैयक्तिक शौचालये, शाळेकरिता शौचालये, अंगणवाडी शौचालये, शोषखड्डे, उघडी गटारे, घनकचरा व्यवस्थापन

योजनेची माहिती www.nrega.nic.in व www.mahaegs.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध